

Indhold

One-pager: Grundvandsbeskyttelse	2
L&F budskaber	2
Baggrund.....	2
Yderligere baggrund.....	3
Appendix – yderligere budskaber og baggrund	5
1. Analyse af reguleringsmuligheder for SGO'er	5
L&F budskaber	5
Baggrund.....	5
2. Nitrat i drikkevand	7
L&F budskaber	7
Baggrund.....	8
3. Pesticider.....	10
L&F budskaber	10
Baggrund.....	10
4. Borningsnære beskyttelsesområder - BNBO	12
L&F budskaber	12
Baggrund.....	12

One-pager: Grundvandsbeskyttelse

L&F budskaber

- **Landbruget har en klar interesse i at beskytte grundvandet.** Landmænd – og deres familier og dyr – drikker det samme vand som alle andre, og erhvervet er samtidig blandt Danmarks største vandbrugere til husdyrproduktion, fødevarerindustri og markvanding. Landbruget har en stærk interesse i et rent vandmiljø.
- **Beskyttelsen af sårbare grundvandsdannende områder (SGO) bør fortsat håndteres lokalt og indgå i arbejdet i de grønne trepartar.** Med trepartsaftalen er det allerede aftalt, at omlægning til skov og ny natur målrettes områder med stor grundvandsdannelse, så grundvandsbeskyttelsen tænkes sammen med hensyn til klima, vandmiljø, natur og biodiversitet. Når den samlede kortlægning af SGO er afsluttet i 2027, kan beskyttelsen indgå i de samlede omlægningsplaner. Hvis lodsejere ikke ved, om deres egen jord eller fremtidig erstatningsjord senere udpeges som SGO og pålægges sprøjteforbud, bliver det vanskeligere at indgå langsigtede aftaler om arealomlægning. Et nationalt sprøjteforbud, som ikke tager højde for lokale forhold, er ikke omkostningseffektivt.
- **Et bredt forbud mod pesticider til bekæmpelse af svampe og sygdomme kan få konsekvenser for fødevarerproduktionen.** Det kan føre til betydelige produktionstab og er en problematisk vej i en tid med stigende fødevarerpriser og øget fokus på forsyningsikkerheden i Europa.
- **Pesticider i Danmark er underlagt et meget restriktivt godkendelsessystem.** Der anvendes kun pesticider, som er godkendt gennem et omfattende dansk og europæisk godkendelsessystem, hvor midlerne vurderes grundigt i forhold til deres påvirkning af miljø og sundhed, før de må anvendes.
- **Der findes allerede et omfattende system til at beskytte grundvandet.** Pesticidgodkendelsen, overvågningssystemet via forsøgsmarker (VAP), boringsnære beskyttelsesområder (BNBO) og kommunale indsatsplaner udgør tilsammen et solidt og målrettet system for grundvandsbeskyttelse. Grænseværdien for pesticider er markant strammere end den sundhedsfaglige vurdering og er i forvejen fastsat ud fra et forsigtighedshensyn på den dengang lavest målbare grænse på 0,1 mikrogram/l. Samlet set er [65,6 procent af BNBO'erne nu beskyttet](#) (opgjort i nov. 2025), og det er en fremgang på 20,6 procent i forhold til april 2025. Dem der ikke er nået i mål er meldt til Ankestyrelsen.
- **Kommunerne har pligt til at gribe ind via deres indsatsplaner for at sikre målrettet beskyttelse af sårbare grundvandsområder.** Kommunerne har både hjemmel og pligt til at gribe ind over for pesticidanvendelse på konkrete arealer, hvis nye vurderinger viser, at det er nødvendigt, og hvor der ikke kan indgås aftaler med lodsejere.
- **Landbruget følger gældende retningslinjer for gødning (nitrat i grundvand) og ser frem til en faglig dialog med myndighederne.** Det er endnu ikke undersøgt hvad en eventuel ny grænseværdi for nitrat i drikkevand vil kræve, herunder hvilke tiltag det vil kræve af landbrug og vandværker. Debatten om nitrat har fokuseret meget på en øget risiko for tarmkræft i Aalborg. [Nordjyske](#) og [TV2](#) rapporterer, at man ikke har kunne verificere tallene.

Baggrund

På landsplan forventes den nationale kortlægning afsluttet ultimo 2026/primus 2027, og den ventes at identificere 280.000 ha SGO, hvoraf 160.000 ha er landbrugsjord. Kortlægningen af SGO identificerer arealer med stor grundvandsdannelse og hvor transporttiden til grundvandsmagasinet er kort – og ikke det konkrete beskyttelsesbehov. Indsatsområderne er kommunerne i dag forpligtet til at beskytte med målrettede indsatser gennem aftaler eller påbud til lodsejere. [Miljøministeriet vurderede i 2022](#), at "Stigningen i fund af rester fra sprøjtemidler i det danske grundvand og drikkevand over de seneste år vurderes ikke at skyldes, at grundvandets tilstand har ændret sig væsentligt, men primært, at der testes for flere stoffer end tidligere." Og - bortset fra ét nu reguleret stof – udgør de 15 hyppigst fundne stoffer nedbrydningsprodukter fra pesticider, der for længst er udfaset, og biocider, der for eksempel har været brugt som træbeskyttelse.

Yderligere baggrund

L&F mener, at det eksisterende beskyttelsessystem baseret på den generelle - blandt andet gennem pesticidgodkendelsessystemet – og den målrettede beskyttelse af grundvandet er tilstrækkeligt. I Danmark anvendes kun pesticider, der er godkendt af Miljøstyrelsen som sikker at anvende for miljø og sundhed. Pesticidgodkendelsessystemet udgør sammen med gødskningsreglerne en del af den generelle grundvandsbeskyttelse i Danmark.

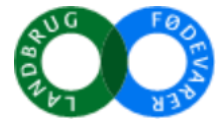
GEUS' seneste [GRUMO-rapport fra 2025](#) viser, at der blev fundet pesticidstoffer i 55,1 pct. af de undersøgte vandværksboringer. Den årligt stigende fundprocent er dog ikke et udtryk for, at der er stigende forurening af grundvandet. Udviklingen er derimod primært et resultat af, at der årligt undersøges for flere stoffer, hvilket i sagens natur medfører stigende fundprocenter. Dette understøttes af Miljøministeriets rapport "[Kortlægning af udfordringer ift. Danmarks grundvand](#)" fra juni 2022: "Stigningen i fund af rester fra sprøjtemidler i det danske grundvand og drikkevand over de seneste år vurderes ikke at skyldes, at grundvandets tilstand har ændret sig væsentligt, men primært, at der testes for flere stoffer end tidligere." Og - bortset fra ét nu reguleret stof – udgør de 15 hyppigst fundne stoffer nedbrydningsprodukter fra pesticider, der for længst er udfaset, og biocider, der for eksempel har været brugt som træbeskyttelse. For de nu forbudte og regulerede stoffer, hvor der foreligger tidsserier, ses der siden 2005 en nedadgående trend i fundhyppigheden. Samlet set er der ikke grundlag for at konkludere, at der er stigende forurening af grundvandet som følge af landbrugets nutidige landbrugsdrift. Derimod er fund af pesticider, der påvises i undersøgelser af grundvandet, et udtryk for "fortidens synder".

Med trepartsaftalen blev det aftalt, at de lokale treparter skulle anvende det nye kortgrundlag (SGO) i deres lokale omlægningsarbejde i takt med, at kortlægningen blev færdig frem mod 2027. De lokale treparters omlægningsplaner, der løbende opdateres, er det centrale omdrejningspunkt i trepartsaftalen. På baggrund af planerne laver kommunerne aftaler med lodsejere om omlægning af landbrugsarealer til skov og natur med sigte på at opnå flest mulige gevinster i forhold til både klima, vandmiljø, natur, drikkevandsbeskyttelse og andre lokale hensyn. På Fyn, hvor kortlægningen af SGO er afsluttet, er SGO i stort omfang indtænkt i de lokale omlægningsplaner. Det gør sig fx gældende i Svendborg kommune, hvor 78,2 pct. af SGO er omfattet af arealomlægningsplanerne.

Miljøministeriet (MLM) offentliggjorde den 12. januar 2026 "Analyse af Reguleringsmuligheder for Beskyttelse af Drikkevandet - Sårbare grundvandsdannende områder", hvis formål er at danne grundlag for politiske drøftelser om fremtidig beskyttelse af SGO. L&F vurderer, at analysen har betydelige fejl og mangler nuancer. Analysen tegner bl.a. et forkert billede af, at der er stigende forurening fra nutidig pesticidanvendelse uden at skele til, at det primært skyldes tidligere landbrugsdrift og anvendelse af nu forbudte pesticider. Desuden bygger analysens konklusioner på mangelfulde erhvervs- og samfundsøkonomiske vurderinger. Det vil være dybt kritisabelt, hvis den fejlagtige og mangelfulde analyse kommer til at danne grundlag for konkret lovgivning. Økonomisk ekspert, Ulrik Beck fra Tænketanken Ceri, har i en [artikel i BT](#) påpeget en række fejl i rapporten, og advarer samtidig om at bruge rapporten som beslutningsgrundlag.

Miljøminister Magnus Heunicke foreslog i januar 2026 på baggrund af analysen at indføre sprøjteforbud på de 160.000 ha landbrugsarealer, heraf ca. 15.000 ha økologisk, inden for SGO, og flere af Folketingets partier (RV, SF, Ø, ALT og M) bakker op herom. Det har L&F forholdt sig særdeles kritisk over, bl.a. i et [åbent brev](#) fra Søren Søndergaard til Magnus Heunicke. Truslen om et generelt sprøjteforbud vil kortslutte den lokale arealomlægning, som i øjeblikket foregår i de lokale grønne treparter, da lodsejere ikke ved, om deres egen jord eller evt. erstatningsjord, de modtager, på et senere tidspunkt udpeges som SGO og senere pålægges sprøjteforbud. Dette gør sig til dels også gældende på Fyn, hvor kortlægningen af SGO blev igangsat som pilotprojekt, og derfor genberegnes pba. den endelige metode.

Partilerne fra Radikale Venstre, SF, Enhedslisten, Alternativet har primo marts fælles udmeldt, at der skal indføres et sprøjteforbud på SGO, og de ser det som et centralt krav til en kommende regeringsdrøftelse. Udover at disse partier, Socialdemokratiet og Moderaterne mener, der skal indføres sprøjteforbud på SGO, har også Konservative

udmeldt, at drikkevandet skal beskyttes bedre – uden dog konkret at udmelde hvordan. Venstre, Danmarksdemokraterne og Liberal Alliance er imod sprøjteforbud på SGO. Venstre har primo marts præsenteret et udspil til, hvordan beskyttelsen af SGO – efter lokale vurderinger om beskyttelsesbehov - bør ske i ifm. arealoplægningen i den grønne trepart frem til 2028, hvorefter kommunerne har mulighed for at benytte sig af lokale påbud om sprøjteforbud. Derudover har Danmarksdemokraterne udmeldt, at drikkevandet skal beskyttes i regi af den grønne trepart ifm. skovrejsning. Liberal Alliance har ligeledes udmeldt, at beskyttelsen af SGO bør indtænkes i arealoplægningen i den grønne trepart.

Appendix – yderligere budskaber og baggrund

1. Analyse af reguleringsmuligheder for SGO'er

L&F budskaber

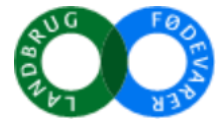
- Miljøministeriets analyse af reguleringsmuligheder for SGO bygger på mangelfulde og tvivlsomme faglige præmisser. Analysen lever ikke op til kravene om faglighed, objektivitet og proportionalitet og bør derfor ikke danne grundlag for politiske beslutninger.
- Den interne faglige uenighed mellem Miljøministeriet og Fødevareministeriet understreger analysens svage grundlag. Fødevareministeriet trak sig som medansvarlig for analysen på grund af faglige uenigheder, blandt andet om konklusionen om, at et generelt sprøjteforbud skulle være det mest omkostningseffektive værktøj til beskyttelse af grundvandet.
- Uafhængige eksperter har også rejst kritik af analysens faglighed. Økonom Ulrik Beck fra Tænketanken Ceri har peget på flere fejl i rapporten og advarer mod at bruge den som beslutningsgrundlag. Forvaltningsekspert Frederik Waage fra Syddansk Universitet har samtidig kritiseret, at rapporten ikke forholder sig til den faglige kritik fra Fødevareministeriets embedsmænd og udtrykt bekymring for, om analysen reelt er et politisk bestillingsarbejde.
- Analysen giver et misvisende billede af behovet for ny regulering. Den bygger blandt andet på udokumenterede antagelser om stigende pesticidforurening fra nutidig landbrugsdrift og skelner ikke tilstrækkeligt mellem fund fra for længst forbudte stoffer og nutidens godkendte midler eller andre potentielle forureningskilder som industri, gamle lossepladser og diffus forurening.
- Danmark har allerede et af verdens mest omfattende og restriktive systemer for grundvandsbeskyttelse. Pesticidgodkendelse, VAP-marker, BNBO og kommunale indsatsplaner giver et solidt og målrettet grundlag for beskyttelsen af drikkevandet.
- Et nationalt sprøjteforbud på op mod 160.000 ha landbrugsjord vil få betydelige erhvervsøkonomiske konsekvenser uden dokumenteret behov. Det vil påvirke bedrifternes økonomi, jordværdier, finansieringsmuligheder og råvaregrundlaget i fødevareklyngen.
- Et generelt sprøjteforbud vil i praksis være en rådighedsindskrænkning, der bør udløse fuld erstatning. Forslag om erstatningsfri regulering vil reelt have karakter af ekspropriation.
- National regulering af SGO risikerer samtidig at underminere arbejdet i de lokale grønne trepartier. Usikkerhed om fremtidige sprøjteforbud kan bremse den lokale arealoplægning og gøre det vanskeligere for lodsejere at indgå langsigtede aftaler.

Baggrund

Miljøministeriet (MLM) offentliggjorde den 12. januar 2026 "Analyse af Reguleringsmuligheder for Beskyttelse af Drikkevandet - Sårbare grundvandsdannende område", som skal danne grundlag for politiske drøftelser om fremtidig beskyttelse af de sårbare grundvandsdannende områder (SGO). Analysen er udarbejdet af MLM alene og har ikke været behandlet i regeringen forud for offentliggørelsen. Det kom frem d. 12. februar 2026, at der har været interne uenigheder mellem MLM og FVM. Uenighederne resulterede i, at FVM trak sig som medansvarlig for analysen pba. faglige uenigheder bl.a. omkring analysens konklusion som peger på, at et sprøjteforbud er det mest omkostningseffektive værktøj til beskyttelse af grundvandet.

Analysen lægger op til, at et nationalt forbud mod anvendelse af pesticider på op mod 160.000 ha landbrugsjord, heraf ca. 15.000 ha økologisk, til beskyttelsen af SGO, er den oplagte løsning. Det vurderes samtidig, at erstatningsfri regulering er en gangbar løsning. Miljøministeren har efter analysens offentliggørelse tilkendegivet sit ønske om et nationalt sprøjteforbud på 160.000 ha SGO.

L&F vurderer, at analysen bygger på fejlagtige antagelser om grundvandets tilstand, herunder en udokumenteret påstand om stigende pesticidforurening fra nutidig landbrugsdrift, som ministeriet selv tidligere har anført, at der ikke

er belæg for. Samtidig negligeres andre potentielle forureningskilder, og analysen giver et misvisende billede af, at den eksisterende grundvandsbeskyttelse er utilstrækkelig, selv om Danmark allerede har et af verdens mest omfattende og restriktive godkendelsessystemer. Derudover vurderes det, at analysen ikke skelner tilstrækkeligt mellem fund fra for længst forbudte stoffer og nutidens godkendte midler samt øvrige kilder end landbrug, herunder gamle lossepladser, industri og diffus spredning, der ikke håndteres af et nationalt sprøjteforbud. Desuden fremstår analysens erhvervs- og samfundsøkonomiske vurderinger mangelfulde, undervurderer systematisk de økonomiske tab i jordværdier, overser samfundsøkonomiske konsekvenser og overvurderer gevinsterne ved reguleringens effekt på rent drikkevand.

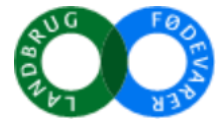
Økonomisk ekspert, Ulrik Beck fra Tænk tanken Ceri, har i [en artikel fra BT](#) påpeget en række fejl i rapporten, og advarer samtidig om at bruge rapporten som beslutningsgrundlag. Forvaltningsekspert Frederik Waage fra Syddansk Universitet udtrykker i [en artikel fra BT](#) kritik af, at rapporten slet ikke forholder sig til den meget hårde faglige kritik, der kommer fra Fødevareministeriets embedsmænd, og udtrykker samtidig bekymring om, hvorvidt Miljøministeriets embedsmænd med deres arbejde med rapporten bliver spændt for en politisk vogn.

De faglige uenigheder om bl.a. analysens økonomiske konklusioner er dybt bekymrende. Den entydige kommunikation omkring sprøjteforbuddet, som det mest omkostningseffektive værktøj fra MLM kombineret med den interne kritik fra FVM, tyder på, at ministeriets analyse bruges som politisk løftestang for et sprøjteforbud på 160.000 ha SGO. Et sprøjteforbud vil få betydelige konsekvenser for bedrifter, jordværdi, finansiering og råvaregrundlaget i fødevareklyngen. Dernæst vil det reelt udgøre ekspropriation og bør være erstatningsudløsende. Afslutningsvist vil en politisk beslutning om national regulering på SGO underminere det lokale arbejde i de grønne treparter og skabe betydelig usikkerhed for landbruget.

2. Nitrat i drikkevand

L&F budskaber

- Landbruget følger gældende regler og myndighedernes anbefalinger for anvendelse af gødning. Reguleringen af gødskning i Danmark er allerede omfattende og bygger på en række faglige vurderinger af hensynet til miljø og grundvand.
- Den nuværende grænseværdi for nitrat i drikkevand er fastsat til 50 mg/l på baggrund af EU's sundhedsfaglige anbefalinger. Forslaget om en ny grænseværdi på 6 mg/l er på nuværende tidspunkt alene en anbefaling fra en ekspertgruppe, som myndighederne fortsat er i gang med at vurdere.
- Det er endnu ikke undersøgt hvad en eventuel ny grænseværdi for nitrat i drikkevand vil kræve, herunder hvilke tiltag der eventuelt kan være brug for i landbruget visse steder. L&F ser frem til dialog med en kommende regering om det, så vi løser udfordringerne målrettet og effektivt - på et solidt fagligt grundlag.
- Der er fortsat betydelig usikkerhed om konsekvenserne af en eventuel ny grænseværdi. Det gælder blandt andet hvor mange vandforsyninger der vil blive berørt, deres geografiske placering samt de økonomiske konsekvenser og håndteringen i praksis. Disse forhold bør være afklaret, før der træffes politiske beslutninger om en eventuel ændring af grænseværdien.
- En eventuel sænkning af grænseværdien vil ikke nødvendigvis kræve ny regulering af landbrugets gødningsanvendelse. Vandforsyningerne har allerede tekniske muligheder for at håndtere højere nitratniveauer, blandt andet gennem opblanding af vand eller rensning for nitrat.
- Nitratniveauer i grundvandet varierer betydeligt afhængigt af lokale geologiske forhold. I områder med kalkholdig undergrund, eksempelvis omkring Aalborg, er nitratindholdet i grundvandet naturgivent højere – også i områder uden landbrugsdrift.
- I Aalborg har vandforsyningen selv valgt at rense drikkevandet til et niveau under 15 mg/l. Det ligger væsentligt under den nuværende grænseværdi på 50 mg/l og er et lokalt valg foretaget af vandforsyningen.
- Eventuelle udfordringer med nitrat i drikkevand er geografisk meget forskellige. Restriktioner i udpegede nitratfølsomme SGO-områder vil eksempelvis ikke nødvendigvis adressere de konkrete udfordringer med nitrat i områder som Aalborg.
- Usikkerhed om en markant sænkning af grænseværdien skaber bekymring blandt landbrugere. En potentiel ændring fra 50 til 6 mg/l kan i visse dele af landet få betydelige konsekvenser for landbrugets rammevilkår, og derfor er det vigtigt, at beslutninger træffes på et solidt fagligt og økonomisk grundlag.
- Debatten om nitrat har fokuseret meget på en øget risiko for tarmkræft i Aalborg. [Nordjyske](#) og [TV2](#) rapporterer, at man ikke har kunne verificere tallene. De citerer ledende overlæge professor Søren Paaske Johnsen fra Aalborg Universitetshospital for, at der ikke er noget, der peger på, at aalborgenserne får mere kræft end andre: *"Der er ikke nogen ophobning af tilfælde af tarmkræft i Aalborg. I forhold til kræft vil det ofte kræve lang tids eksponering for en risikofaktor som for eksempel nitrat i drikkevandet, førend der sker en udvikling af kræft," siger han til Nordjyske.*
- Og så skal vi huske at have proportionerne med. Nitrat får vi primært gennem vores fødevarer, især bladgrønt som spinat og rucolasalat og forarbejdet kød. Det gælder også de steder hvor der er relativt meget nitrat i grundvandet.
- I dag er der en sundhedsmæssig grænseværdi for nitrat i drikkevand på 50 milligram/liter fastsat af WHO. Den overholder vi i Danmark – med meget stor margin langt de fleste steder.
- En ekspertgruppe har til Miljøministeriet rådgivet at vi kan forbedre danskernes sundhed lidt ved at reducere grænseværdien i drikkevand markant fra 50 til 6 milligram / liter. Det var regeringen ved at undersøge hvorvidt og hvordan vi kan omsætte de anbefalinger til konkrete indsatser.
- Vigtigt at understrege at der ikke er noget akut problem og at nitratindholdet i det danske grundvand generelt er lavt og at forslaget om sænkede grænseværdier er udtryk for en "forsigtighedstilgang". 90 procent af drikkevandet lever i dag (2024) op til forslaget om at skærpe krav til 6 mg/l. (se kommunikation fra [MIM](#))
- Indhold af nitrat i grundvandet under naturområder og skov vil nogle steder være over 6 mg/l.

Følgende fremgår af rapport fra Miljøstyrelsen 2023: [Nitratsårbarhed og afgrænsning af NFI og IO](#))

- "Desuden var gennemsnitsnitratkoncentrationen i grundvandsforekomster under dyrkede landbrugsarealer 40-50 mg pr. liter, under naturområder 10-20 mg pr. liter og under skov 5-10 mg pr. liter ifølge den nationale overvågningsrapport fra 2000 /2/" (s. 23)

Følgende fremgår af en vurdering fra DTU til Folketinget, april 2024:

- [MOF Almdel Bilag 610 Bilag DTU evaluering af kravværdi for nitrat i drikkevand Notatpdf](#)
  - "Nitrat forekommer naturligt og er vigtig for planters trivsel. Nitrat forekommer således i varierende koncentrationer i alle planter og dermed i mange plantebaserede fødevarer. Nitrat forekommer også i drikkevand" (s. 4)
  - "Grøntsager udgør generelt den største enkeltkilde til nitrat indtaget. Men indtag fra kornprodukter, oliefrø og frugt bidrager også relativt meget. EFSA har i 2017 beregnet, at hvis koncentrationen af nitrat i drikkevand er 7,9 mg/liter, så vil nitrat fra drikkevand typisk udgøre omkring 10 % af det totale nitrat indtag. Hvis koncentrationen af nitrat i drikkevand ligger på den nuværende grænseværdi (50 mg/liter), så vil nitrat fra drikkevand udgøre omkring 40 % af det totale nitrat-indtag." (s. 4)
  - DTU Fødevarerinstitutionen vurderer på baggrund af den samlede viden, at eksponering for nitrat i drikkevand er positivt associeret med risiko for udvikling af kolorektalkræft. Derfor vurderes det at nitrat i drikkevand udgør en sundhedsmæssig risiko. Denne vurdering er gældende ved eksponering for nitrat i drikkevand, der ligger under den nuværende grænseværdi på 50 mg nitrat per liter vand.

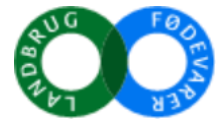
Baggrund

I 2024 nedsatte Miljøminister Magnus Heunicke en international ekspertgruppe til at evaluere den eksisterende grænseværdi for nitrat i drikkevand pba. en række forskningsartikler om sammenhæng mellem nitrat i drikkevand og risiko for udvikling af tarmkræft. Pba. en opdateret evaluering af kravværdien for nitrat i drikkevand fra danske myndigheder, nedsatte Miljøminister Magnus Heunicke i 2024 en international ekspertgruppe, hvis formål er at anbefale en potentiel ny grænseværdi for nitrat i drikkevand. I december 2025 præsenterede en af Miljøministeriet nedsat ekspertgruppe en anbefaling om at sænke den nuværende grænseværdi for nitrat i drikkevand fra 50 til 6 mg/l ud fra en sundheds- og samfundsøkonomisk vurdering. Tarmkræft er en af de mest almindelige kræftformer i Danmark. Forskning viser, at ca. 4.500 danskere årligt får tarmkræft (tyk- og endetarmskræft), hvoraf ca. 130 tilfælde af tarmkræft årligt menes at skyldes nitrat (svarende til knap tre pct).

Der afventes fortsat en vurdering fra myndighederne om antallet af berørte vandforsyninger og deres præcise lokalisering samt på håndtering af en sænket kravværdi, herunder eventuelle omkostninger til rensning og mulige finansieringsmodeller. L&F afventer derfor de faglige vurderinger fra myndighederne, idet disse er centrale for en vurdering af udfordringens omfang. En ny grænseværdi vil ikke nødvendigvis betyde, at der skal indføres regulering på anvendelse af gødsning, idet vandindvindingerne kan opblande vandet for at fortynde koncentrationen af nitrat, såvel som at flere vandværker potentielt skal rense for nitrat.

Sænkede kravværdier kan forventes at blive en udfordring i området omkring Aalborg, Thisted og på Ærø. DANVA forventer, at en ny grænseværdi på 6 mg/l vil betyde at følgende kommuner vil skulle rense drikkevandet: Aalborg, Thisted, Jammerbugt, Hjørring, Brønderslev, Frederikshavn, Vesthimmerland, Rebild, Norddjurs, Randers, Samsø, Halsnæs, Frederikssund og Fredensborg.

I Aalborg har man valgt at rense drikkevandet for at få koncentrationerne af nitrat under 15 mg/l - denne beslutning står for vandselskabets egen regning. Aalborg Forsyning har primo marts 2026 stævnet staten for 1,1 mia. kr. for manglende indsats ift. forhøjede niveauer af nitrat i Aalborg. I området omkring Aalborg er nitratinholdet i

grundvandet relativt højt. Det skyldes områdets geologi, hvor undergrunden i stor udstrækning er kalk. Trods den geologiske ulempe er drikkevandet ikke over grænseværdien.

Pba. ekspertgruppens anbefalinger har Miljøminister Magnus Heunicke udmeldt, at han er klar til at følge anbefalingerne om at sænke grænseværdierne for nitrat i drikkevand til 6 mg/l. En politisk udmelding om en mulig ny grænseværdi for nitrat i drikkevand bidrager til betydelig utryghed blandt landbrugere, da der er tale om en potentiel stor sænkning af den nuværende grænseværdi, som i visse dele af landet – særligt i området omkring Aalborg – kan potentielt få konsekvenser for anvendelsen af gødning.

Af Miljøministeriets "Analyse af reguleringsmuligheder for beskyttelse af drikkevandet – sårbare grundvandsdannende områder" fremgår det, at der ud af ca. 160.000 ha SGO er omkring 30.000 ha, der er udpeget som nitratfølsomme områder. Disse områder forventes at være geografisk spredt i hele landet og er således ikke koncentreret omkring Aalborg. Restriktioner i disse områder vil således ikke have effekt i forhold til de konkrete udfordringer med rensning i Aalborg.

3. Pesticider

L&F budskaber

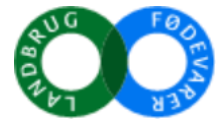
- Dansk landbrug har en stærk interesse i at beskytte grundvandet, miljøet og naturen. Derfor anvendes der kun pesticider, som er godkendt af myndighederne gennem et af verdens mest restriktive godkendelsessystemer.
- Godkendelsen af pesticider sker i flere trin. Aktivstoffer godkendes først på EU-niveau, hvorefter Miljøstyrelsen foretager en selvstændig national vurdering af pesticidprodukternes påvirkning af miljø, sundhed og grundvand. Kun produkter, der lever op til de danske krav – herunder særlige krav til beskyttelse af grundvandet – kan anvendes i Danmark. For at beskytte beboere og forbigående mod afdrift af pesticider, er der krav om, at jordbrugerne holder en vis afstand, når de udbringer pesticider langs veje, boliger, institutioner og offentlige arealer.
- Danmark har en mere restriktiv tilgang til pesticider end mange andre lande. Antallet af godkendte aktivstoffer er markant lavere end i flere andre EU-lande, og forbruget pr. hektar er væsentligt lavere end i mange sammenlignelige vesteuropæiske lande.
- Det danske system for pesticidregulering og grundvandsovervågning er omfattende. Tiltag som VAP-marker og den løbende grundvandsovervågning sikrer, at pesticider og deres nedbrydningsprodukter monitoreres, og at myndighederne kan reagere hurtigt, hvis ny viden viser behov for ændret regulering.
- Det danske system bygger på et stærkt forsigtighedsprincip. Kravværdien for pesticider i grundvand er eksempelvis sat til 0,1 mikrogram/l – et meget lavt niveau, som er fastsat ud fra ønsket om at beskytte grundvandet og undgå behov for rensning af drikkevand.
- Når pesticider løbende udfases på baggrund af ny viden, viser det, at systemet fungerer. Myndighederne justerer reguleringen, hvis nye data indikerer, at et pesticid eller dets nedbrydningsprodukter kan udgøre en risiko for miljø eller sundhed.
- Pesticider spiller samtidig en vigtig rolle i fødevarereproduktionen. De beskytter afgrøder mod ukrudt, sygdomme og skadedyr og bidrager til højere udbytter og stabile kvaliteter. Uden pesticider vil udbytterne i konventionel produktion typisk være 20–30 pct. lavere.
- Effektiv plantebeskyttelse bidrager også til en mere effektiv arealanvendelse. Højere udbytter på de dyrkede arealer reducerer behovet for at inddrage yderligere arealer til fødevarereproduktion og understøtter dermed både klima- og miljøhensyn.

Baggrund

Pesticider er vigtige i den konventionelle produktion for at kunne håndtere ukrudt, sygdomme og skadedyr i både have-, gartneri- og landbrugsafgrøder. Pesticidanvendelsen sikrer både et højt udbytte, som ved brug af pesticider øges med ca. 20-30 pct., og at kvaliteten i produkterne kan opretholdes til gavn for både klima og miljø. Højt udbytte på de dyrkede arealer er afgørende for at sikre en stabil fødevarerforsyning i Danmark og et stærkt råvaregrundlag i følgeindustrien. Et fravalg af pesticider til ukrudtsbekæmpelse betyder ofte, at der skal pløjes og harves mere.

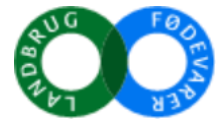
Før pesticider kan anvendes i Danmark, skal deres aktivstoffer godkendes på EU-niveau, hvorefter Miljøstyrelsen vurderer pesticiderne i forhold til deres påvirkning på miljø og sundhed. Kun pesticidprodukter, der lever op til den danske, strikse godkendelse – herunder også de nationale særkrav i forhold til grundvandet og sundhed - bliver godkendt til anvendelse i Danmark. Derfor er der i Danmark også godkendt langt færre pesticider end i øvrige EU-lande. Pt. er 143 aktivstoffer godkendt til brug i Danmark - til sammenligning er der i Tyskland 264 aktivstoffer.

I Danmark har vi strengere krav til pesticider end i øvrige lande, særligt grundet hensyn til grundvandet. Det gælder bl.a. krav til grænseværdier for pesticider og deres nedbrydningsprodukter i grundvand på 0,1 mg/l. [Som Emil Nielsen, kandidat til folketinget for SF, bemærker i sit LinkedIn-opslag](#), så skyldes det, at det var det strengeste målbare krav, man i 1980'erne kunne fastsætte, da man besluttede at indføre kravværdierne. Disse krav er derfor politisk fastsat og ikke sundhedsbaseret ud fra et ønske om, at vi så vidt muligt skal undgå rensning af drikkevandet i fremtiden. Et

eksempel er TFA, hvor [DTU](#) anbefalede en grænseværdi på 100 mikrogram/l, men man fastsatte en kravværdi på 9,0 mikrogram/l, men for pesticider gælder en 90 gange lavere grænseværdi på 0,1 mikrogram/l.

Alle pesticider får efterhånden i forbindelse med revurdering og godkendelse et [afstandskrav til veje, boliger, institutioner og offentlige arealer](#). Afstandskravet til midlet beregnes med udgangspunkt i vurdering af et barn, der står på det offentlige areal i forbindelse med sprøjtning – altså et worst case scenarie. Afstandskravet varierer fra 2 til 10 meter – enkelte har 20 meter. Ud over afstandskrav kan der også være et krav til særlig sprøjteteknik i de yderste 20 meter af marken mod offentlige areal, således afdrift endnu mere minimeres. Der er derfor allerede stor fokus på at beskytte forbigående og særligt børn, da kravet til institutioner gælder til skel (og ikke bygning).

4. Boringsnære beskyttelsesområder - BNBO

L&F budskaber

- Det danske grundvand er allerede velbeskyttet mod udvaskning af pesticider fra dyrkede arealer. Der er derfor ikke et fagligt grundlag for generelt at indføre sprøjtefri BNBO.
- Den nuværende BNBO-model bygger på en løsning udviklet i samarbejde mellem Landbrug & Fødevarer, DANVA og Danske Vandværker. Modellen ligger til grund for BNBO-lovgivningen, der trådte i kraft 1. juli 2024, og kombinerer frivillige aftaler med mulighed for påbud. Kommunerne har fået en skærpet handlepligt ift. beskytte BNBO-områderne.
- Frivillige aftaler er det bedste udgangspunkt for at beskytte BNBO-områder. Frivillighed skaber ejerskab og gør det muligt at finde løsninger, der tager hensyn til lokale forhold, herunder en hensigtsmæssig indretning af lodsejerens marker.
- Fuld og fair kompensation er en forudsætning for, at modellen fungerer. Hvis samfundet ønsker restriktioner på private arealer for at beskytte drikkevandet, er det rimeligt, at lodsejerne kompenseres fuldt for værditabet.
- Erfaringerne fra kommunerne viser, at modellen kan fungere i praksis. Flere kommuner er allerede kommet i mål med beskyttelsen gennem frivillige aftaler, hvilket understreger betydningen af dialog og samarbejde mellem kommuner, vandværker og lodsejere.
- For at frivillighed kan fungere effektivt, kræver det også et velfungerende administrativt setup og reel dialog mellem parterne.
- I nogle tilfælde tilbydes der i dag utilstrækkelig kompensation til lodsejerne. Det gælder både i forbindelse med frivillige aftaler og i varsler om påbud, hvor erstatningsniveauet i flere tilfælde vurderes at være for lavt.
- Samlet set er 65,6 procent af BNBO'erne nu beskyttet (opgjort i nov. 2025), og det er en fremgang på 20,6 procent i forhold til april 2025. Dem der ikke er nået i mål er meldt til Ankestyrelsen.

Baggrund

Landbrug & Fødevarer står sammen med DANVA og DVV bag den løsningsmodel, der danner grundlag for BNBO-lovgivningen, som trådte i kraft pr. 1. juli 2024. Gennem lokale frivillige aftaler eller påbud kan lodsejere sikres fuld erstatning for værditab. Samtidig giver aftalen mulighed for løsninger, der kan tilpasses lokale forhold, herunder en hensigtsmæssig arrangement af lodsejerens marker.

I alt er 19 kommuner kommet helt i mål med beskyttelsen – her er Ringkøbing-Skjern et godt eksempel på en kommune, hvor de er nået i mål med de frivillige BNBO-aftaler. Dette skyldes et godt samarbejde mellem vandværker, lodsejere og kommunen. Uden en frivillig aftale skulle kommunerne senest 1. marts 2025 udstede påbud eller forbud mod erhvervs-mæssig brug af sprøjtemidler. Samlet set er [65,6 procent af BNBO'erne beskyttet](#) (opgjort i nov. 2025), og det er en fremgang på 20,6 procent i forhold til april 2025. [Miljøminister Magnus Heunicke har i alt meldt 51 kommuner til Ankestyrelsen for at have beskyttet under 90 pct. af BNBO.](#)

Forskellene understreger en central pointe: Frivillighed fungerer, når den følges op af reel dialog og fuld kompensation for værditabet. Hvis samfundet gerne vil udvide beskyttelsesområderne omkring boringerne, er det rimeligt og naturligt, at lodsejerne opnår erstatning for deres jordværditab.